

Salaš na Čertovici

Pri redikaní, t. j. pri prenášaní sa a prechodení z jedného salaša na druhý, napríklad keď z bližších jarných salašov sťahujú sa ďalej na hole, kde cez leto pobudnú, aj inokedy, pri takomto teda redikaní nechže si bača nezabudne vatru z koliby von vyhádzať a strungy na košiari čečinou zaklásať, lebo ak to zamešká, tedy na takom mieste zlý duch - bodaj sa prepadol! - moc svoju provodí.

Raz redikali sa valasi a zabudli vatru vyhasiť a z koliby vymetať a strungy čečinou zaklásať. Tú noc zablúdil jeden pocestný v tých horách a bol rád, keď po dlhom sem i tam sa táraní na túto kolibu nahodil a v nej ohník našiel. Ohrial sa pri ohníčku a ľahol si na lavičku a zaspal.

Okolo polnoci len ho prebudí zvonenie zvoncov, bľačanie oviec a húkanie valachov. Valasi zohnali ovce na strungy a vstúpili do koliby.

"A kto to tu?" zavolať jeden z mladších.

"A čo teba do neho?" okríkol ho bača. "To dáky pocestný ustal, nech si odpočinie. Keď odvaríme, potom ho zobudíme a nachováme."

Pocestný dobre tušil, že na nečisté miesto zablúdil, a zimný pot stal mu na čelo. Neosmelil sa len jedným polokom kuknúť, čo robí sa to okolo neho. Valasi, chlapi ako buci, zaťali valašky do zrubov, zhodili z pleca cedidlá, nabili a zapiekli si pípky, umyli ruky a odišli na strungy dojsť.

Teraz dostal pocestný trochu ducha, zodvihol hlavu a ako sa zadivil? V kolibe, ktorú bol prázdnu našiel, stálo všetko, čo len na salaši treba. Tam popod strechu tiahol sa čistý podišiar; nad ním naložené na kolkoch krásne vyrezávané čerpáky. Nad ohňom na kumháre visel kotál a len tak jasal sa od vatry. Všetko, čo bolo v kolibe, bolo čisto, krásno, lenže akýsi zádušný sírový tuch zavieval. Zavoňal pocestný, aká to tu čeliadka peleší sa; pomodlil sa, prežehnal sa, vzal do ruky modlitebnú knižku a uložil sa znovu.

Sotva sa uložil, tu už počuje navracovať sa svojich hospodárov. Dvaja z nich pritrepali veličiznú geletu mlieka a bača sadol si a kľagal. Keď zaklagal, odcedil a vyňal hrudu syra za polmece velikú; potom dali mlieko na kotál a varili urdu.

S úzkosťou čakal pocestný, čo z toho bude. Keď odvarili a ochladili, nalial bača za čerpák a odkrojil syra ako ovčí pysk a niesol pocestnému.

"No, vstaňte, vstaňte, už je večera hotová; čo máme, dáme; zajedz si, zapi si s nami!"

"Zaplat' vám pánboh tisícásobne!" poďakoval sa pocestný. "Ustal som, blúdil som, teraz mi nejde chuť do jedla; najlepší mi pokoj boží."

"Pokoj boží?" zaškľabil sa bača na pocestného. "Ba veru je dobrý aj kus syra a čerpák žinčice! Len sa ty napi a zajedz si: potom môžeš spať, trebárs do súdneho dňa."

"Ďakujem vám pekne!" odpovedal zasa pocestný. "Odložte vy mne to len na ráno. Potom mi lepšie padne."

"Dobre padne vtedy, keď jesto, a zle, keď niet!" zarehotal sa bača hrozným rehotom a celá čeliadka za ním, takže sa zdalo, že celo stádo koni po hore erdží, až pocestnému vlasy dúpkom stáli.

"Len sa vy napite," núkal ho bača ďalej, strieľajúc naň očima. "Veď viete, že my valasi to neradi, keď nás niekto ohrdie; potom sa nám ovce zle daria."

"Ale čo sa mu toľko ponúkaš?" obrýkol sa jeden vúzač na baču, vyskočil od vatry a všetci ostatní za ním. "Capni mu syrom medzi oči! Nuž my jemu dobre, a on nám zle? Do kotla s ním!"

Bača zahnal sa rukou, že mu syr medzi oči začapí, a ostatní priskočili, že ho do kotla hodia; ale pocestný bol bystrejší: prežehnal sa a bačovi modlitebnú knihu prásk do tváre! Bačovi vystrelil oheň pyskom i očima a ostatní hegli sa od kríža, akoby ich bol vatráľom po pysku zavalil. Z kotla začala smola kypieť; hnusná smradľavá para kudlila sa z neho a s parou vystupovali všakové čudné potvory a začali tancovať "odzeme" okolo pocestného, ktorý medzitým zasa popadol svoj modlitebník a ním koleso okolo seba urobil. Už mu bolo na zadusenie!

Vtom zakikírikal ďaleko v dedine kohút a len raz zahvízdlo - ale to nebolo, ako keď valach na ovce zahvízdne, ale ako keď víchor v škuline medzi dvoma skalami zasekne sa a zakvičí bolestne, - len raz zahvízdlo, a všetko prepadlo sa a belasý plameň vybuchol zo zeme.

Pocestný ostal bez seba na zemi ležať. Už bolo slnko vysoko, keď prišiel zas ku sebe; vzal si svoju kapsu na plece, tri razy sa prežehnal, a modliac sa pátriky, utekal z nečistého miesta.